

НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА ЗА ЗАЕТОСТ И ОБУЧЕНИЕ НА БЕЖАНЦИ

I. АНАЛИЗ И ОПИСАНИЕ НА СПЕЦИФИЧНИЯ ПРОБЛЕМ, КЪМ РЕШАВАНЕТО НА КОЙТО Е НАСОЧЕНА ПРОГРАМАТА

Приемането на нарастващия поток от бежанци е сравнително нов феномен за България, който поставя редица предизвикателства, свързани с осигуряване на подкрепа за интеграция на лицата, получили международна закрила. През последните три години (2021 -2023 г.) по официални данни на Държавната агенция за бежанците броят на лицата, потърсили закрила, възлиза на около 17 975 лица средно на година. Увеличеният бежански поток е предимно от Сирия и Афганистан, като за периода 2021 – 2023 г. броят на лицата, получили международна закрила е 4 060 средно на година.

След 24 февруари 2022 г. ситуацията в Украйна формира внезапен и извънреден поток от напускащи Украйна граждани, търсещи закрила в цяла Европа, вкл. и в България. В тяхна подкрепа, на 4 март 2022 г. Европейската комисия активира Директива 2001/55/ЕО на Съвета от 20 юли 2001 г. относно минималните стандарти за предоставяне на временна закрила в случай на масово навлизане на разселени лица и за мерките за поддържане на баланса между държавите-членки в полагането на усилия за прием на такива лица и понасяне на последиците от този прием. В тази връзка с приетите промени в Закона за насърчаване на заетостта (ЗНЗ), в сила от 3 юни 2022 г, се регламентира правото на чужденците с временна закрила да ползват всички услуги за търсещи работа лица, вкл. за субсидирана заетост и обучения, с цел улесняване на достъпа им до пазара на труда. По данни на Държавната агенция за бежанците за периода м. март 2022 г. – м. март 2024 г. са регистрирани средномесечно 7 104 лица за временна закрила. Това наложи разширяване на реализираните програми и мерки, свързани с решаване на проблемите при адаптацията и интеграцията на бежанците и осигуряване на подкрепа, която отчита индивидуалните характеристики и потребности на лицата.

Важно условие за успешната интеграция на бежанците в българското общество е владенето на български език и достъпа до пазара на труда. Чрез трудовата си дейност, професионален опит, знания и култура чужденците с предоставен статут на бежанец или хуманитарен статут, или ползващи се от временна закрила допринасят както за подобряване на своето икономическо и социално положение, така и за развитието на българското общество, в което са намерили закрила и подкрепа.

В тази връзка е разработена Национална програма за заетост и обучение на безработни лица, придобили статут на бежанци или хуманитарен статут, както и ползващи се с правата по чл. 29, ал. 3 от Закона за убежището и бежанците или от временна закрила. Тази група безработни са сред най-уязвимите групи на пазара на труда. Проблемите, които срещат при намирането на работа, са специфични и се дължат на особеното положение, в което се намират: не владеят български език, не разполагат с документи, доказващи тяхното образование и професионална квалификация, трудов стаж и опит, което затруднява намирането на работа по специалността.

Целта на Програмата е да подпомогне успешната адаптация и трудова реализация на лицата на българския пазар на труда чрез включването им в обучения и заетост, както и повишаване на капацитета на транзитните и регистрационно-приемателни центрове по Закона за убежището и бежанците и местните власти за работа с бежанци, особено в условията на засилен трафик на

пристигащи от Украйна граждани. За повишаване на капацитета на транзитните и регистрационно-приемателни центрове, на общинските и областни администрации за оказване на ефективна подкрепа на лицата, търсещи или получили закрила, в т. ч. временна, в рамките на Програмата се предвижда назначаване в централите и администрациите на безработни лица с подходяща квалификация.

II. ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА

Основна цел: Подпомагане интеграцията на пазара на труда на чужденци, получили статут на бежанец или хуманитарен статут, както и ползващи се от временна закрила или с правата по чл. 29, ал. 3 от Закона за убежището и бежанците, чрез включване в обучение по български език и/или обучение за придобиване на професионална квалификация, и осигуряване на субсидирана заетост.

Повишаване капацитета на транзитните и регистрационно - приемателни центрове и на общинските и областни администрации за работа с бежанци.

Непосредствени цели:

- информирание и консултиране на безработни лица, придобили статут на бежанец или хуманитарен статут, както и ползващи се от временна закрила или с правата по чл. 29, ал. 3 от Закона за убежището и бежанците, за възможностите за включване в обучение и заетост;
- насочване към подходящо обучение и последваща заетост в съответствие с индивидуалните потребности на лицата от целевата група на Програмата и потребностите на пазара на труда;
- повишаване на пригодността за заетост на безработни лица, получили статут на бежанец или хуманитарен статут или ползващи се от временна закрила или с правата по чл. 29, ал. 3 от Закона за убежището и бежанците, чрез включване в обучение по български език и/или професионално обучение;
- осигуряване на заетост на безработни лица от целевата група на Програмата;
- повишаване капацитета на транзитни и регистрационно-приемателни центрове по Закона за бежанците и убежището, на областни и общински администрации чрез назначаване на субсидирани работни места на безработни, които ще работят с чужденци, кандидатстващи или придобили статут на бежанци или хуманитарен статут, или ползващи се от временна закрила.

III. ЦЕЛЕВА ГРУПА И ОБХВАТ НА ПРОГРАМАТА

1. Целева група на Програмата

- Безработни лица, придобили статут на бежанец или хуманитарен статут през текущата година или през предходните две календарни години, или ползващи се от временна закрила, или с правата по чл. 29, ал. 3 от Закона за убежището и бежанците, регистрирани в областна дирекция „Бюро по труда“ или в дирекция „Бюро по труда“ (наричани по-нататък териториално поделение на Агенцията по заетостта);

- Безработни лица, регистрирани в териториално поделение на Агенцията по заетостта.

2. Обхват на Програмата

Програмата се реализира на територията на цялата страна.

IV. ЗАДАЧИ НА ПРОГРАМАТА

1. Провеждане на консултации между институциите, ангажирани с реализацията на Програмата.
2. Осигуряване на обучение по български език на безработни лица от целевата група по Програмата.
3. Осигуряване на обучение за придобиване на професионална квалификация на безработни лица от целевата група по Програмата.
4. Осигуряване на заетост на лица от целевата група по Програмата.
5. Повишаване капацитета на транзитни и регистрационно-приемателни центрове, на областни и общински администрации за работа с лица, които кандидатстват или са придобили статут на бежанец или хуманитарен статут или се ползват от временна закрила.

V. ПРИНЦИПИ НА ПРОГРАМАТА

Основните принципи на реализация на Програмата са:

1. Законосъобразност и нормативна обосновааност – Програмата е разработена на основание чл. 31 и във връзка с чл. 18, ал. 3, т. 2-4 от Закона за насърчаване на заетостта;
2. Прозрачност – ангажиране в реализацията на Програмата на различни управленски и обществени структури на национално и местно ниво;
3. Ресурсна осигуреност – осигуряване на необходимите средства от държавния бюджет, съгласно Националния план за действие по заетостта за съответната година;
4. Недопускане на дискриминация, основана на възраст, религиозни убеждения, етническа, политическа или полова принадлежност;
5. Партньорство и сътрудничество между ангажираните институции и организации при реализацията на Програмата.

VI. ДЕЙНОСТИ ПО ПРОГРАМАТА

- 6.1. Организация и подготовка за изпълнение на Програмата.
- 6.2. Подбор на бенефициенти и стартиране на обучения – идентифициране и включване на регистрирани безработни лица от целевата група на Програмата в подходящо обучение и/или заетост.
- 6.3. Прием на заявки от работодатели за извършване на обучение по ключова компетентност „Многоезикова компетентност – български език”.
- 6.4. Организиране и провеждане на процедура за подбор и включване в обучение с продължителност от 180 учебни часа по ключова компетентност „Многоезикова компетентност – български език” на безработни лица, придобили статут на бежанец или хуманитарен статут, или ползващи се от временна закрила или с правата по чл. 29, ал. 3 от Закона за убежището и бежанците. Обучението е за придобиване на езиково ниво А1, А2 или В1 съгласно Учебната програма по български език като чужд език за възрастни, търсещи или получили международна закрила, одобрена от министъра на образованието и науката, Приложение 1. Обучението се провежда от обучаващи институции с доказан опит в организирането и провеждането на обучение по български език като чужд език.

В обучение по български език по Програмата нямат право да участват безработни лица от целевата група, които са преминали обучение по български език по програми и проекти, финансирани от държавния бюджет или със средства на ЕС.

- 6.5. Организиране и провеждане на процедура за подбор и включване в обучение с продължителност 300 учебни часа за придобиване на първа степен на професионална

квалификация или на квалификация по част от професия на безработни лица, придобили статут на бежанец или хуманитарен статут, или ползващи се от временна закрила или с правата по чл. 29, ал. 3 от Закона за убежището и бежанците.

6.6. Осигуряване на субсидирана заетост на безработни лица от целевата група по Програмата за срок до 12 месеца при пълно работно време.

6.7. Осигуряване на заетост на несубсидирани работни места за срок не по-малък от 3 месеца на безработни лица от целевата група по Програмата, успешно завършили обучение по Програмата.

6.8. Мониторинг и отчитане на напредъка при изпълнение на дейностите по Програмата.

VII. ИНСТИТУЦИИ ЗА РЕАЛИЗИРАНЕ НА ПРОГРАМАТА

7.1. Министерство на труда и социалната политика

- Министърът на труда и социалната политика утвърждава Програмата на основание чл. 31, ал. 5 от Закона за насърчаване на заетостта, а при необходимост утвърждава изменения и допълнения в нея;

- Оказва методическо ръководство при реализирането на Програмата;
- Осъществява обща координация и контрол по изпълнение на Програмата;
- Осигурява необходимите средства от бюджета на МТСП за активна политика за реализация на Програмата в съответствие с Националния план за действие по заетостта – (НПДЗ) през съответната година.

7.2. Агенция по заетостта

- Осигурява методическо ръководство, координация и организация при изпълнение на Програмата;

- Разпределя финансови средства за реализиране на Програмата;
- Осъществява постоянен контрол по изпълнението на Програмата;
- Осъществява мониторинг на Програмата;
- Осигурява информация за реализацията на Програмата;
- Популяризира Програмата на национално ниво.

7.3. Областни дирекции „Бюро по труда“

Превеждат необходимите средства по сключени договори от териториалните подразделения на Агенция по заетостта от съответната област.

7.4. Териториални подразделения на Агенцията по заетостта

- Популяризират и разясняват Програмата на местно ниво;
- Информират и консултират работодатели, желаещи да наемат бежанци или чужди граждани, ползващи се от временна закрила;
- Информират и консултират регистрираните безработни лица от целевата група с цел включването им в Програмата;
- Насочват безработни лица от целевата група за включване в професионално обучение в посочена от съответния работодател обучаваща институция, отговаряща на изискванията на ЗНЗ,
- Правят подбор на регистрирани безработни лица за включване в Програмата;
- Сключват договори с безработните лица, включени в обучение по Програмата;
- Сключват договор за провеждане на обучения по Програмата с обучаващите институции и с работодатели, в случай на подадени от тях заявки за обучение;
- Организират и провеждат специализирани трудови борси за осъществяване на директен контакт между работодатели и безработни лица, на които е предоставен статут на бежанец или

хуманитарен статут, или ползващи се от временна закрила или с правата по чл. 29, ал. 3 от Закона за убежището и бежанците, с цел осигуряване на заетост;

- Извършват подбор на безработни лица от целевата група по Програмата и ги насочват към работодатели, в т.ч. към транзитни и регистрационно приемателни центрове, областни и общински администрации, за заемане на длъжности за работа с бежанци;

- Сключват договори с работодателите, осигуряващи субсидирана заетост по Програмата;

- Заявяват потребностите от средства, необходими за изпълнение на Програмата;

- Осъществяват текущ контрол и координация по изпълнението на Програмата на местно ниво;

- Съдействат на контролните органи за извършване на проверки по изпълнение на Програмата;

- Координират връзките между институциите на местно ниво;

- Предоставят информация на заинтересованите институции във връзка с реализацията на Програмата.

7.5. Министерство на образованието и науката

Оказва методическа помощ при провеждането на обучението по български език.

7.6. Държавна агенция за бежанците

- Популяризира Програмата;

- Информира безработните лица, на които е представен статут на бежанец или хуманитарен статут, или се ползват от временна закрила или с правата по чл. 29, ал. 3 от Закона за убежището и бежанците, за възможностите за включване в Програмата;

- Взаимодейства с партньорите при планиране и изпълнение на дейностите по Програмата на национално и местно ниво.

7.7. Обучаващи институции по ключова компетентност „Многоезикова компетентност – български език”

- Сключват договори със съответното териториално поделение на Агенцията по заетостта за обучение по ключова компетентност „Многоезикова компетентност – български език” на безработни лица, на които е предоставен статут на бежанец или хуманитарен статут, или се ползват от временна закрила или с правата по чл. 29, ал. 3 от Закона за убежището и бежанците, регистрирани в териториално поделение на Агенцията по заетостта;

- Провеждат обучението по ключова компетентност „Многоезикова компетентност – български език” за придобиване за езиково ниво А1, А2 или В1 съгласно Учебната програма по български език като чужд език за възрастни, търсещи или получили международна закрила, Приложение 1;

- След приключване на обучението и успешно положен изпит, издават на безработните лица сертификат за успешно завършен курс за обучение по ключова компетентност „Многоезикова компетентност – български език“;

- Изготвят необходимите документи съгласно сключения договор по Програмата.

7.8. Лицензирани центрове за професионално обучение

- Сключват договори със съответното териториално поделение на Агенцията по заетостта за провеждане на професионално обучение на безработни лица, придобили статут на бежанец или хуманитарен статут, или ползващи се от временна закрила или с правата по чл. 29, ал. 3 от Закона за убежището и бежанците;

- Провеждат обучение за придобиване на първа степен на професионална квалификация или на квалификация по част от професия на безработни лица от целевата група на Програмата;

- След приключване на обучението, издават на безработните лица удостоверение за професионално обучение или свидетелство за професионална квалификация;
- Изготвят необходимите документи съгласно сключения договор по Програмата.

7.9. Работодатели по Програмата

- Посочват обучаващи институции, които да провеждат обучение на безработните лица по ключова компетентност „Многоезикова компетентност – български език” и/или лицензирани центрове за професионално обучение, които да провеждат обучение на безработните лица за придобиване на професионална квалификация, необходима за наемане на заявено от тях свободно работно място;

- Сключват договор със съответните териториални поделения на Агенцията по заетостта и обучаващи организации за финансиране и провеждане на обучение по ключова компетентност „Многоезикова компетентност – български език” и/или професионално обучение;

- Сключват договор със съответните териториални поделения на Агенцията по заетостта за финансиране на заетостта на безработни лица, наети на субсидирани работни места по Програмата;

- Сключват индивидуални трудови договори по Кодекса на труда с безработните лица, насочени от съответните териториални поделения на Агенцията по заетостта;

- Създават необходимата организация за работа на наетите лица по Програмата;

- Осигуряват здравословни и безопасни условия за труд, включително и такива, свързани със спазване на временните противоепидемични мерки, въведени от Министерството на здравеопазването във връзка с ограничаване на разпространението на COVID-19;

- Изплащат трудовите възнаграждения за фактически отработено време на наетите по Програмата лица и ги осигуряват в съответствие с разпоредбите на Кодекса на труда, КСО и Закона за здравното осигуряване;

- Осигуряват средства за материални разходи за обезпечаване на разкритите работни места, както и обезпечават всички задължителни плащания по Кодекса на труда, които не се поемат от Държавния бюджет, и осигуровките върху тях;

- Изготвят и представят в съответните териториални поделения на Агенцията по заетостта отчетна документация съгласно изискванията на сключените договори по Програмата.

7.10. Изпълнителна агенция „Главна инспекция по труда”

Контролира работодателя за спазване на трудовото законодателство и условията на труд.

7.11. Комисия по заетостта към областния съвет за развитие

Осъществява наблюдение и контрол при изпълнението на Програмата.

7.12. Съвет за сътрудничество към териториалните поделения на Агенцията по заетостта

Извършва наблюдение и контрол при изпълнението на Програмата

7.13. Неправителствени организации

- Участват в реализацията на Програмата чрез информиране на безработните лица, на които е предоставен статут на бежанец или хуманитарен статут или ползващи се от временна закрила или с правата по чл. 29, ал. 3 от Закона за убежището и бежанците;

- Осигуряват подкрепа за популяризирането на програмата на национално и местно ниво;

- При възможност осигуряват заетост на включените в Програмата безработни лица, на които е предоставен статут на бежанец или хуманитарен статут, или ползващи се от временна закрила или с правата по чл. 29, ал. 3 от Закона за убежището и бежанците.

VIII. ФИНАНСИРАНЕ

Програмата се финансира със средства от Държавния бюджет, съгласно определените с НПДЗ за съответната година размери на финансовите средства.

8.1 Министерството на труда и социалната политика

За всяко безработно лице, включено в обучение, на обучаващите институции ще се предоставят средства за професионално обучение или за обучение по ключова компетентност „Многоезикова компетентност – български език” съгласно НПДЗ през съответната година.

Групова рискова застраховка на включените в обучение безработни лица, на които е предоставен статут на бежанец или хуманитарен статут, или ползващи се от временна закрила или с правата по чл. 29, ал. 3 от Закона за убежището и бежанците, за срока на обучението.

На всяко безработно лице, включено в обучение, се предоставят стипендия за всеки присъствен ден и средства за транспортни разходи, когато обучението се провежда в населено място, различно от местоживеенето.

За всяко безработно лице, наето на субсидирано работно място, на работодателя се предоставят средства за:

- трудово възнаграждение в размер на минималната работна заплата за страната, при пълен работен ден, за действително отработеното време;
- допълнителни възнаграждения с постоянен характер по минимални размери, установени в КТ и нормативните актове за неговото прилагане;
- възнаграждения за основен платен годишен отпуск по чл. 155 или член 319 от КТ; парични възнаграждения по чл. 40, ал. 5 от КСО;
- дължими вноски за сметка на работодателя съгласно чл. 30 а, ал.1, т. 4 и т. 5 от ЗНЗ за фондовете "Пенсии", "ТЗПБ" и "ОЗМ", ДЗПО и НЗОК и за фонд "Безработица". Средствата се предоставят за срок до 12 месеца в размери, определени в НПДЗ за съответната година.

8.2. Работодателите, наели безработни лица по Програмата

- Сключват договори с териториалните поделения на Агенцията по заетостта за финансиране на дейностите по субсидирана заетост по Програмата;
- Сключват индивидуални трудови договори за срок до 12 месеца с безработните лица, наети на субсидирани работни места по Програмата;
- Сключват индивидуални трудови договори за срок не по-малък от 3 месеца с лица от целевата група, успешно завършили заявено от работодателя обучение по Програмата;
- Осигуряват здравословни и безопасни условия за труд, включително спазване на въведени от Министерството на здравеопазването задължителни мерки за превенция или ограничаване на епидемични и други ситуации;
- Изплащат трудовите възнаграждения за фактически отработено време на наетите по Програмата безработни лица и ги осигуряват в съответствие с разпоредбите на Кодекса на труда, КСО и Закона за здравното осигуряване;
- Изготвят и представят в съответното териториално поделение на Агенцията по заетостта отчетна документация съгласно изискванията на сключените договори по Програмата;
- Предоставят необходимата информация, свързана с реализацията на Програмата;
- Осигуряват финансиране на материални разходи за обезпечаване изпълнението на дейностите на разкритите работни места, в т.ч. за материали, суровини и др.;
- Извършват всички задължителни плащания по Кодекса на труда, които не се субсидират съгласно чл. 30а от ЗНЗ, и осигуровките върху тях.

IX. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

В резултат от реализацията на дейностите по Програмата се очаква безработните лица, на които е представен статут на бежанец или хуманитарен статут, или ползващи се от временна закрила или с правата по чл. 29, ал. 3 от Закона за убежището и бежанците да повишат своята пригодност за заетост като придобият знания по ключова компетентност „Многоезикова компетентност – български език” и професионална квалификация, и/или да бъдат включени в заетост. В субсидирана заетост ще бъдат включени и други безработни лица от целевата група на Програмата.

X. СРОК НА ДЕЙСТВИЕ

Програмата е със срок на действие до **31.12.2025 г.**

XI. МОНИТОРИНГ

11.1 В хода на реализация на Програмата, съгласно описаните задължения на институциите ще се извършва:

- Постоянен контрол за качеството на изпълнение на дейностите и ефективното изразходване на средствата по Програмата;
- Постоянен контрол за спазване на трудовото законодателство от страна на работодателя, сключил договор с териториално поделение на Агенцията по заетостта.

Чрез анкетни карти ще се проучват очакванията и удовлетвореността на участниците в Програмата.

11.2. Индикатори, които трябва да бъдат постигнати в изпълнение на Програмата:

- брой безработни лица, включени обучение за придобиване на ключова компетентност „Многоезикова компетентност – български език”;
- брой безработни лица, включени в обучение за придобиване на професионална квалификация;
- брой безработни лица, наети за не по-малко от 3 месеца на несубсидирани работни места;
- брой безработни лица, наети за срок до 12 месеца на субсидирани работни места.

В хода на изпълнение на Програмата отговорните институции за нейното изпълнение ще изготвят информация до министъра на труда и социалната политика, относно постигането на нейните цели и изразходването на планираните средства, като се посочват срещаните трудности при реализацията на Програмата и се предлагат мерки за преодоляването им.

УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК КАТО ЧУЖД ЗА ВЪЗРАСТНИ, ТЪРСЕЩИ ИЛИ ПОЛУЧИЛИ МЕЖДУНАРОДНА ЗАКРИЛА

1. Общо представяне на програмата

Програмата е създадена във връзка с необходимостта от провеждане на обучителни курсове по български език като чужд за възрастни лица, търсещи или получили международна закрила, организирано от Държавната агенция за бежанците съгласно чл. 53, т. 1 от Закона за убежището и бежанците. Успешната интеграция на възрастните чужденци, търсещи или получили международна закрила, в България до голяма степен зависи от познанията им за българската култура и владението на езика като средство за комуникация. Личностната и професионалната им реализация в българското общество е тясно свързана с възможността им да общуват на български език и да имат достатъчно информация за културните особености на страната. Тези знания развиват чувство за толерантност и уважение към непознатото и различното, а така също обогатяват и общата им култура.

Настоящата програма очертава насоките на обучението по български език и култура в рамките на 600 учебни часа. Тя отговаря на потребностите на обучаемите и е съобразена с изискванията на общата европейска езикова рамка. Програмата гарантира изграждане на комуникативни умения. Тя е разделена на четири модула, като всеки модул отговаря на едно езиково ниво – А1, А2, В1, В2. Програмата е с отворен характер, което означава, че обемът на езиковия материал и темпото на преподаване зависи от възможностите на групата.

2. Цели на програмата:

- изграждане на комуникативна езикова компетентност;
- придобиване на познания за граматичната структура на езика, давана в определен тематичен контекст;
- формиране на солиден лексикален запас, който осигурява свободно общуване в различни житейски ситуации;
- изграждане на поведенчески стратегии за общуване;
- изграждане на толерантност към културното многообразие;
- придобиване на знания за бита, културата, поведенческите модели и ценностната система на българите.

Структурата на програмата дава възможност на преподавателите да се ориентират лесно и бързо в учебното съдържание и очакваните резултати в различните езикови нива по четирите компонента – говорене, слушане, четене и писане. Програмата конкретизира очакваните резултати във всяко едно от нивата – А1, А2, В1, В2. Акцентът при всяко едно от нивата е върху говоренето, като към това умение са адресирани повечето езикови активности. Това е продиктувано от езиковите потребности на обучаемите. Програмата също така дава възможност за обективно оценяване на постигнатите резултати според европейската езикова рамка, като се има предвид спецификата на българския език.

За улеснение програмата е представена в табличен вид.

НИВО А1					
ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ			УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ		
Очаквани резултати по компетенции на равнище учебна програма	Теми и очаквани резултати. Комуникативни умения	Граматика	Лексика	Културна информация	Контекст и дейности
<p>СЛУШАНЕ</p> <p>Обучаемите могат да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ разбират кратки, несложни разговори на познати теми като семейство, храна, време; ✓ правят догадки за непознати думи сред позната лексика; ✓ разбират, когато им се говори бавно, ясно и при необходимост се повтаря; ✓ разбират в рамките на взетия материал. <p>ГОВОРЕНЕ</p> <p>Обучаемите могат да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ задават и отговарят на конкретни въпроси по познати теми ✓ водят кратък разговор с преподавателя и другите обучаеми по познати теми- за себе си, семейството си, храна; ✓ използват основни комуникативни функции като молба, отказ, забрана; ✓ прилагат успешни стратегии за справяне с комуникативни проблеми; 	<p>1. Поздрави. Представяне</p> <p>Обучаемите могат да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ поздравяват и да се сбогуват; ✓ представят себе си и други хора; ✓ задават и отговарят на въпроси за националност). 	<p>Българската азбука Лични местоимения Сегашно време на глагола <i>съм</i> Въпроси с <i>ли</i> с глагола <i>съм</i></p>	<p>Поздрави Националности Държави</p>	<p>Правила за поздравяване Учтива форма Невербално изразяване на Да/Не</p>	<p>Обучаемите трябва да усвояват езика:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ в приятна и творческа обстановка; ✓ чрез различни интерактивни комуникативни дейности (особено ролеви игри), съобразени с нивото, потребностите и интересите им; ✓ чрез задачи, които стимулират логическо мислене и самостоятелното вземане на решения; ✓ като работят самостоятелно, по двама или в групи; ✓ като преговарят взетия материал постоянно и практикуват новите умения в познати и непознати ситуации.
	<p>2. Закуска</p> <p>Обучаемите могат да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ разпознават различни български храни закуска; ✓ да изразяват предпочитанията си към дадени храни; ✓ изразяват наличие на хранителни продукти с има и няма ✓ да отговарят на ли-въпроси положително и отрицателно; ✓ броят от 1 до 10. 	<p>Сегашно време (А-спрежение) Род и единствено число на съществителните Показателното местоимение <i>това</i> Предлозите <i>с, без</i></p>	<p>Храна и напитки Глаголите <i>обичам, искам, има, няма</i> <i>Може ли...</i> <i>Какво е това</i> Числата от 1 до 10</p>	<p>Традиционни български продукти за закуска</p>	
	<p>3. Заведения за хранене</p> <p>Обучаемите могат да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ поръчват храна и напитки в кафе / ресторант; ✓ питат за цените; ✓ поискат и платят сметката; ✓ помолят да седнат на една маса с непознати; ✓ броят от 10 до 100; 	<p>Сегашно време (Е-спрежение) Множествено число на съществителните</p>	<p>Храна и напитки (продължение) Колко струва? Глаголите <i>ям, пия, закусявам, обядвам, вечерям</i> Думи и фрази - <i>свободно, заето, заповядайте, разбира се, съжалявам</i></p>	<p>Навици за хранене в България Видове места за хранене Традиционни български ястия</p>	

<p>* При разговори с носители на езика имат нужда от толерантност, време и повторения</p> <p>ЧЕТЕНЕ</p> <p>Обучаемите могат да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ четат на глас познати и непознати думи, кратки изречения и кратки текстове; ✓ четат съобщения, обяви, табели, плакати; ✓ разбират общия смисъл в кратки текстове по познати теми и позната лексика. <p>ПИСАНЕ</p> <p>Обучаемите могат да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ попълнят името си, националността си, адреса си и други лични данни; ✓ пишат кратки изречения и кратки текстове на познати теми и с позната лексика; ✓ се изразяват с ограничена лексика и елементарни езикови структури ✓ правят кратки описания по познати теми. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ разпознават парите. 		Левове и стотинки Числата от 1 до 100		<p>На обучаемите трябва да се даде възможност:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ да използват подходящи учебници и езикови материали, (особено различни видове графични помагала - таблици, графики, картини), съобразени с нивото и нуждите им; ✓ да разширят стратегиите си за учене (техники за запаметяване възпроизвеждане, систематизиране на знанията); ✓ да използват езика за реално общуване, като прилагат компенсаторни тактики за справяне с комуникативни проблеми; ✓ да сравняват и откриват прилики и разлики между собствената им култура и
	<p>4. В супермаркета. На пазара</p> <p>Обучаемите могат да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ назоват хранителните продукти; ✓ купят различно количество от тях; ✓ назоват плодовете и зеленчуците; ✓ броят от 100 до 1000. 	Сегашно време (А и Е спрежение) Бройна форма за множествено число на съществителните - <i>две, два</i> Структурата <i>Евтино е</i> <i>Не е евтино</i> <i>Евтино ли е?</i>	Хранителни продукти Глаголите <i>купувам, отивам, пазарувам</i> Плодове и зеленчуци Килограми и грамове Числата от 100 до 1000 Наречията <i>евтино, скъпо</i>	Как пазаруват българите	
	<p>5. Градът и селото</p> <p>Обучаемите могат да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ разпознават различни обекти и обществени сгради; ✓ дадат и помолят за инструкции как да стигнат до определено място; ✓ посочат и поискат адрес; ✓ броят след 1000. 	Предлози за място Определителен член за единствено число на съществителните Определителен член за множествено число на съществителните	Обществени сгради <i>Къде е...?</i> <i>Какъв е адресът на...</i> Посоки Предлозите <i>за, до, в, пред, зад, близо до, далече от, срещу, между</i> Глаголът <i>живеея</i> Числата след 1000	Поведение на обществени места	
	<p>6. Семейство</p> <p>Обучаемите могат да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ питат и говорят за членовете на семействата си; ✓ питат и отговарят на въпроси от личен характер (семеино положение, родствени връзки, възраст). 	Сегашно време (И-спрежение) Кратки форми на притежателните местоимения - <i>ми, ти</i> . Предлогът <i>на</i> за възраст и притежание Род и число на прилагателните Съгласуване на прилагателни и съществителни по род и число	Членове на семейството <i>Кой е това?</i> Глаголите <i>имам, нямам, работя, уча</i> Прилагателни за описание	Семейни отношения и ролята на семейството в българската култура	
<p>7. Време</p> <p>Обучаемите могат да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ говорят за времето; ✓ назоват дните на седмицата, месеците и 	Числителни редни - род и число Предлози за време, сезони - <i>в, през, след, до, преди</i>	Време Сезони, месеци, дни на седмицата Лексика, описваща времето	Отношението на българите към времето – за какво и за кого имат време		

	сезоните; ✓ питат за часа и да отговарят на въпроса <i>Колко е часът?</i>				българската.
	8. Дрехи и цветове Обучаемите могат да: ✓ назоват дрехите и цветовете; ✓ опишат какви дрехи носят през различните сезони; ✓ какви дрехи носят в тяхната страна.	Сегашно време Членуване на прилагателните имена Показателни местоимения	Глаголите <i>нося, обличам</i> Цветове, дрехи, лични принадлежности и документи	Как се обличат българите	
	9. Вкъщи Обучаемите могат да: ✓ назоват стаите; ✓ назоват мебелите в тях; ✓ опишат разположението на мебелите; ✓ правят сравнения.	Сегашно време – трите спрежения Сравнителна и превъзходна степен на прилагателните имена Предлози за място Членувани числителни редни	Стаи в апартамента Мебели	Българската къща	
	10. Транспорт и пътуване Обучаемите могат да: ✓ използват различен транспорт; ✓ разбират разписанията на автобуси / влакове; ✓ искат информация за часа на заминаване / пристигане; ✓ купуват билети.	Въпросителни думи Предлози за движение Словоред на въпросителните изречения	Видове транспорт Глаголите за движение <i>пътувам, заминавам, пристигам, тръгвам, спирам, сменям, връщам се, закъснявам</i> <i>Първи, последен, следващ, разписание, закъснение, сектор, коловоз</i>	Пътуване в България Видове влакове	

	<p>11.Всекидневни дейности</p> <p>Обучаемите могат да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ говорят за всекидневните дейности, като използват маркери за време; <p>описват и задават въпроси за всекидневните дейности.</p>	<p>Наречия за честота Обобщителни местоимения Сравнителна и превъзходна степен на наречията Възвратни глаголи</p>	<p>Глаголите <i>ставам, лягам, ходя, вземам, правя, тичам, излизам, играя, спя, пиша, чета, слушам, помагам, срещам се, идвам, започвам, свършвам</i> Наречията <i>рано, късно, никога, понякога винаги, често, обикновено, бързо, бавно</i></p>	<p>Ежедневието на българите</p>	
--	---	---	--	---------------------------------	--

НИВО А2					
ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ			УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ		
Очаквани резултати по компетенции на равнище учебна програма	Теми и очаквани резултати. Комуникативни умения	Граматика	Лексика	Културна информация	Контекст и дейности
СЛУШАНЕ Обучаемите могат да: <ul style="list-style-type: none"> ✓ разбират най-често употребявани думи и изрази, свързани с това, което най-пряко ги засяга - основна информация за тях, семействата им, ежедневието, работа, пазаруване, пътуване; ✓ разбират най-важното в кратки и ясни обяви и съобщения; ✓ разбират кратки и лесни лични писма; ✓ разбират и извличат информация от разговори, когато се говори ясно, бавно и със стандартно произношение. 	12. Разговори по телефона Обучаемите могат да: <ul style="list-style-type: none"> ✓ проведат телефонен разговор; ✓ уговорят среща; ✓ отправят и приемат покани; ✓ изразят неразбиране. 	Кратки винителни форми на личните местоимения	Глаголите <i>каня, обаждам се, чакам, търся, чувам, виждам, познавам, разбирам, намирам, знам</i> Структурите <i>Ето го, я, Няма го, я...</i>	Разговори по телефона	Обучаемите трябва да усвояват езика: <ul style="list-style-type: none"> ✓ в приятна и творческа обстановка; ✓ чрез различни интерактивни комуникативни дейности (особено ролеви игри), съобразени с нивото, потребностите и интересите им; ✓ чрез задачи, които стимулират логическо мислене и самостоятелното вземане на решения; ✓ като работят самостоятелно,
	13. Здраве, безопасност и спешни ситуации Обучаемите могат да: <ul style="list-style-type: none"> ✓ назоват частите на тялото; ✓ задават и отговарят на въпроси за физическото си състояние; ✓ описват физическото си състояние; ✓ подадат сигнал за кражба / спешни ситуации; ✓ помолят за помощ. 	Безлични изречения с кратки винителни и дателни местоимения	Части на тялото Прилагателни за физическо състояние — <i>гладен, болен, жаден, тъжен, уморен, весел...</i> Фразите <i>боли ме, болят ме, студено ми е, топло ми е, откраднаха ми, помогнете ми, моля</i>	Сигурност и здравеопазване в България	

<p align="center">ГОВОРЕНЕ</p> <p>Обучаемите могат да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ участват в разговор в ежедневни ситуации и по познати теми с кратки и несложни реплики; ✓ описват накратко ежедневието, образование, професионалния си опит; ✓ задават и отговарят на 	<p>14. На гости. Описание на хора</p> <p>Обучаемите могат да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ говорят за бъдещите си планове; ✓ задават и отговарят на въпроси, свързани с бъдещи действия; ✓ описват хора; ✓ задават и отговарят на въпроси, свързани с описание на хора. 	<p>Бъдеще време на глагола <i>съм</i></p> <p>Бъдеще време на глаголите от несвършен вид</p>	<p>Структурата <i>Хайде на...</i>;</p> <p>Маркери за бъдеще време – <i>утре, следващият месец...</i></p> <p>Лексика за физическо описание на човек – <i>сини очи, къса коса, слаб...</i></p>	<p>Общуване с приятели</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ по двама или в групи; ✓ като преговарят взетия материал постоянно и практикуват новите умения в познати и непознати ситуации.
	<p>15. Планове за бъдещето</p> <p>Обучаемите могат да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ говорят за бъдещите си планове; ✓ задават и отговарят на въпроси, свързани с бъдещи действия. 	<p>Аспект на глагола</p> <p>Бъдеще време на глаголите от свършен вид</p>	<p>Свършен вид на най-честотните глаголи, взети в уроците – <i>купувам-купя, отивам-отида, идвам-дойда</i></p>	<p>Отношението на българите към бъдещето</p> <p>Как българите планират бъдещето си</p>	
	<p>16. Услуги</p> <p>Обучаемите могат да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ ползват различни услуги – банка, такси, поща, фризьорски салон, търсене 	<p><i>Може ли + да + глагол</i></p> <p>Модални глаголи</p> <p>Съставно сказуемо – <i>мога да купя....</i></p> <p>Дълги дателни</p>	<p>Глаголите <i>мога, трябва, използвам, резервирам, тегля, внасям, изпращам, получавам, подстригвам се,</i></p>	<p>Услугите в България</p>	

<p>конкретни и ясно формулирани въпроси по познати теми;</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ използват за общуване предимно заучени фрази и прости езикови средства; ✓ изразяват добре основни комуникативни функции като молба, разрешение, съгласие, несъгласие; ✓ описват накратко дейности в миналото и настоящето и планове за бъдещето. <p style="text-align: center;">ЧЕТЕНЕ</p> <p>Обучаемите могат да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ четат кратки и несложни текстове; ✓ откриват определена и предвидима информация в често срещани текстове като реклами, менюта, разписания, обяви, съобщения; ✓ използват успешно основни стратегии за разбиране при четене – ключови думи, интернационална лексика <p style="text-align: center;">ПИСАНЕ</p> <p>Обучаемите могат да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ пишат кратки и лесни бележки и съобщения; 	<p>на жилище под наем, хотел;</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ питат за дадена услуга; ✓ поискат и платят сметката; ✓ направят резервация; ✓ направят уговорка за оглед на жилище. 	<p>форми на личните местоимения - <i>мене, тебе...</i></p>	<p><i>плащам, давам, отварям, затварям отворено, затворено</i></p>	<p>На обучаемите трябва да се даде възможност:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ да използват подходящи учебници и езикови материали, (особено различни видове графични помагала - таблици, графики, картини), съобразени с нивото и нуждите им; ✓ да разширят стратегиите си за учене (техники за запаметяване възпроизвеждане, систематизиране на знанията); ✓ да използват езика за реално общуване, като прилагат компенсаторни тактики за справяне с комуникативни проблеми; ✓ да сравняват и откриват прилики и разлики между собствената им
--	--	--	--	---

<p>✓ пишат кратки изречения и кратки текстове на познати теми и с позната лексика като се</p>	<p>17. Минали събития и случки. Празници</p> <p>Обучаемите могат да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ описват последователност от действия в миналото; ✓ да задават и отговарят на въпроси за минали действия ✓ назоват най-големите български празници 	<p>Минало свършено време на <i>съм</i> и глаголите от <i>-АХ/-ЯХ</i> група</p>	<p>Маркери за минало време - <i>вчера, снощи, миналата седмица...</i></p>	<p>Официални празници в България</p>	<p>култура и българската.</p>
	<p>18. Образоване и професионален опит</p> <p>Обучаемите могат да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ описват действия в миналото; ✓ задават и отговарят на въпроси за минали действия; ✓ назоват различни професии; ✓ говорят за образованието и професионалния си опит. 	<p>Минало свършено време (<i>-ИХ</i> група) Неопределителни местоимения Отрицателни местоимения</p>	<p>Професии</p>	<p>Образованието в България</p>	
	<p>19. Хоби и свободно време</p> <p>Обучаемите могат да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ говорят за минали събития; ✓ задават и отговарят на въпроси, свързани с миналото; ✓ говорят за хобита и интереси. 	<p>Минало свършено време (<i>-ОХ/Е</i> група) Съюзи</p>	<p>Хоби и интереси</p>	<p>Как българите прекарват свободното си време</p>	

	<p>20. Интервю за работа. Описание на характер</p> <p>Обучаемите могат да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ разкажат накратко за себе си; ✓ отговорят на въпроси, свързани със семейството, образованието и опита им; ✓ опишат качествата и силните си страни; ✓ питат за работното време и заплатата. 	<p>Повелително наклонение на глаголите от свършен и несвършен вид – положителна и отрицателна форма Съюзни думи – <i>за да, защото</i></p>	<p>Лексика, свързана с провеждане на интервю – заплата, работно време, почивни дни... Прилагателни, описващи характер – амбициозен, мотивиран, позитивен, спокоен, отговорен, работлив, мързелив...</p>	<p>Търсене на работа в България</p>	
--	--	--	---	-------------------------------------	--

НИВО В1					
ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ			УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ		
Очаквани резултати по компетенции на равнище учебна програма	Теми и очаквани резултати. Комуникативни умения	Граматика	Лексика	Културна информация	Контекст и дейности
<p>СЛУШАНЕ</p> <p>Обучаемите могат да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ разбират същественото по познати теми; ✓ разбират основна информация от радио и телевизионно предаване по познати или актуални теми, както и въпроси от личен и професионален характер; ✓ разбират стандартен език. <p>ГОВОРЕНЕ</p> <p>Обучаемите могат да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ участват в разговори по познати теми без предварителна подготовка; ✓ описват своите преживявания, чувства, цели, планове; ✓ изразяват и аргументират накратко мнението си; ✓ изложат накратко своя идея или проект; ✓ произнасят думите разбираемо и могат да бъдат разбирани лесно. 	<p>1. Представяне на България</p> <p>Обучаемите могат да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ разказват накратко за България; ✓ описват собствената си страна; ✓ сравняват двете страни; ✓ задават и отговарят на въпроси, свързани с местоположението, населението и географските особености на страните. 	<p>Сегашно време на глаголите от трите спрежения (преговор)</p> <p>Аспект на глагола (преговор)</p> <p>Отглаголни съществителни</p>	<p>Лексика, свързана с природа</p> <p>Географски термини</p>	<p>България и Европа</p>	<p>Обучаемите трябва да усвояват езика:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ в приятна и творческа обстановка; ✓ чрез различни интерактивни комуникативни дейности (особено ролеви игри), съобразени с нивото, потребностите и интересите им; ✓ чрез задачи, които стимулират логическо мислене и самостоятелното вземане на решения; ✓ като работят самостоятелно, по двама или в групи; ✓ като преговарят взетия материал постоянно и практикуват новите умения в познати и непознати ситуации.
	<p>2. Национални герои на България – Христо Ботев и Васил Левски</p> <p>Обучаемите могат да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ разказват накратко за живота на Ботев и Левски; ✓ описват живота на техни национални герои; ✓ задават и отговарят на въпроси, свързани с тази тема; ✓ изразяват лично отношение 	<p>Притежателни местоимения – дълги форми</p> <p>Членуване на дългите форми на притежателните местоимения</p>	<p>Лексика, свързана с темата</p>	<p>Отношението на българите към националните герои</p> <p>Как се изразява това отношение</p>	
	<p>3. Празници в България – пролетни и зимни</p> <p>Обучаемите могат да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ разказват накратко за българските празници - Коледа, Нова година, 	<p>Сложни изречения</p> <p>Съюзни думи</p>	<p>Лексика, свързана с темата</p>	<p>Как и къде празнуват българите</p>	

<p>ЧЕТЕНЕ</p> <p>Обучаемите могат да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ четат и разбират текстове, съдържащи предимно често употребявана всекидневна и професионална лексика; ✓ четат и разбират описания на събития, чувства, желания в лична кореспонденция; ✓ четат текстове с непозната тематика и лексика и могат да открият ключови думи и най-важните детайли. 	<p>Великден, Баба Марта...</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ разказват за техните празници и да сравняват различните традиции ✓ задават и отговарят на въпроси по темата. 				<p>На обучаемите трябва да се даде възможност:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ да използват подходящи учебници и езикови материали, (особено различни видове графични помагала - таблици, графики, картини), съобразени с нивото и нуждите им; ✓ да разширят стратегиите си за учене (техники за запаметяване възпроизвеждане, систематизиране на знанията); ✓ да използват езика за реално общуване, като прилагат компенсаторни тактики за справяне с комуникативни проблеми; ✓ да сравняват и откриват прилики и разлики между собствената им култура и българската.
	<p>4. Комуникации</p> <p>Обучаемите могат да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ описват различните начини на комуникация, които използват; ✓ сравняват начините на комуникация в България и тяхната страна; ✓ задават и отговарят на въпроси, свързани с темата; ✓ изразяват предпочитания, свързани с видовете комуникации; ✓ дават и аргументират мнение. 	<p>Кратки дателни форми на личните местоимения</p> <p>Словоред при употреба на кратки винителни и дателни форми на личните местоимения</p>	<p>Лексика, свързана с темата</p>	<p>Комуникации в България</p>	
	<p>5. Битови проблеми въщи</p> <p>Обучаемите могат да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ описват проблемите въщи; ✓ обясняват и търсят помощ за отстраняването на проблемите; ✓ задават и отговарят на въпроси, свързани с този тип проблеми. 	<p>Страдателен залог</p>	<p>Лексика, свързана с темата</p>	<p>Как се справят българите в подобни ситуации</p>	
<p>ПИСАНЕ</p> <p>Обучаемите могат да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ съставят несложен свързан текст на познати теми или теми, които ги интересуват; ✓ могат да водят лична кореспонденция като писане на имейли, писма, бележки, изпращане на съобщения по телефона. 	<p>6. Български градове</p> <p>Обучаемите могат да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ разказват за най-известните български градове; ✓ разказват за интересни градове в тяхната страна; ✓ сравняват градовете; ✓ изразяват предпочитания и аргументират мнения; 	<p>Минало неопределено време</p>	<p>Лексика, свързана с темата</p>	<p>Българският град и българското село</p>	

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ задават и отговарят на въпроси по темата. 				
	<p>7. Пътуване и приключения</p> <p>Обучаемите могат да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ разказват за пътуване, като използват минали времена; ✓ задават и отговарят на въпроси, свързани с пътуване; ✓ описват и сравняват свои и на приятели пътувания; ✓ изказват и аргументират предпочитания по отношение на места, транспорт. 	Минало неопределено и минало свършено време – сравнение на двете времена	Лексика, свързана с темата	Пътуване из и извън България. Отношението на българите към пътуването	
	<p>8. Спомени</p> <p>Обучаемите могат да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ разказват за повтарящи се действия в миналото; ✓ задават и отговарят на въпроси, свързани с повтарящи се действия в миналото; ✓ описват своето детство и ученически години. 	Минало несвършено време	Лексика, свързана с темата	Детството на българските деца	
	<p>9. Спорт и здраве</p> <p>Обучаемите могат да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ говорят за спорт и здраве; ✓ задават и отговарят на въпроси, свързани с тази тема; ✓ трансформират пряка в непряка реч и обратно. 	Пряка и непряка реч	Лексика, свързана с темата	Отношението на българите към спорта и здравето	

	<p>10. Чувства. Съвети</p> <p>Обучаемите могат да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ описват и сравняват чувствата си и чувствата на другите; ✓ задават и отговарят на въпроси, свързани с чувства и емоционално състояние; ✓ дават и искат съвети. 	Условно наклонение	Лексика, свързана с темата	Как българите изразяват чувствата си От кого търсят съвети	
--	--	--------------------	----------------------------	---	--

НИВО В2

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ			УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ		
Очаквани резултати по компетенции на равнище учебна програма	Теми и очаквани резултати. Комуникативни умения	Граматика	Лексика	Културна информация	Контекст и дейности
<p align="center">СЛУШАНЕ</p> <p>Обучаемите могат да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ разбират сравнително дълги устни изложения и лекции и да следят дори сложна аргументация, при условие че темите са познати; ✓ разбират повечето от телевизионните информационни предавания, актуални репортажи и филми. <p align="center">ГОВОРЕНЕ</p> <p>Обучаемите могат да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ общуват с носители на езика сравнително леко и не принудено; ✓ участват активно в дискусии на познати теми; ✓ излагат и отстояват становищата си; ✓ дават ясни и подробни описания по широк кръг от теми. 	<p>11. Природата на България</p> <p>Обучаемите могат да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ разказват за природата на България и тяхната страна; ✓ сравняват и аргументират предпочитанията си; ✓ задават и отговарят изчерпателно на въпроси, свързани с темата; ✓ участват в дискусии, свързани с природата. 	<p>Видове наречия (обобщение)</p> <p>Съюзи и съюзни думи (обобщение)</p> <p>Видове сложни изречения</p>	<p>Лексика, свързана с темата</p>	<p>Отношението на българите към природата. Начини за опазването ѝ</p>	<p>Обучаемите трябва да усвояват езика:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ в приятна и творческа обстановка; ✓ чрез различни интерактивни комуникативни дейности (особено ролеви игри), съобразени с нивото, потребностите и интересите им;
	<p>12. Хранене, готвене и здраве</p> <p>Обучаемите могат да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ говорят за традиционната българска кухня; ✓ сравняват и описват подробно българската храна и храната в тяхната страна, както и начините на приготвяне на храна; ✓ предлагат рецепти за храна различни форми на императива; ✓ задават и отговарят на въпроси по темата; ✓ участват в дискусии по темата, защитават собствена позиция. 	<p>Императив (сложни форми)</p>	<p>Лексика, свързана с темата</p>	<p>Как и къде се хранят съвременните българи. Ролята на заведенията за бързо хранене</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ чрез задачи, които стимулират логическо мислене и самостоятелното вземане на решения; ✓ като работят самостоятелно, по двама или в групи;
	<p>13. Паметниците на ЮНЕСКО в България</p> <p>Обучаемите могат да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ описват паметниците на ЮНЕСКО в България; ✓ разказват за техните 	<p>Видове предлози (обобщение)</p> <p>Сегашно историческо време</p>	<p>Лексика, свързана с темата</p>	<p>Паметници и история</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ като преговарят взетия материал постоянно и практикуват новите умения в познати и непознати ситуации.

<p style="text-align: center;">ЧЕТЕНЕ</p> <p>Обучаемите могат да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ четат и разбират лекции, статии, доклади със съвременна проблематика, в които авторите отстояват определени позиции; ✓ четат и разбират съвременна литературна проза. <p style="text-align: center;">ПИСАНЕ</p> <p>Обучаемите могат да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ напишат ясен и подробен текст по широк кръг теми; ✓ пишат есе или доклад, като представят информация или аргументи за или против определено становище; ✓ описват нюансирано значимите за тях събития и преживявания; ✓ използват сложни граматични структури. 	<p>паметници и отношението към тях;</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ питат и отговарят на въпроси по темата; ✓ участват в дискусии, свързани с темата и да аргументират позицията си. 				<p>На обучаемите трябва да се даде възможност:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ да използват подходящи учебници и езикови материали, (особено различни видове графични помагала - таблици, графики, картини), съобразени с нивото и нуждите им; ✓ да разширят стратегиите си за учене (техники за запаметяване възпроизвеждане, систематизиране на знанията); ✓ да използват езика за реално общуване, като прилагат компенсаторни тактики за справяне с комуникативни проблеми; ✓ да сравняват и откриват прилики и разлики между собствената им култура и българската.
	<p>14. Хора</p> <p>Обучаемите могат да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ описват различни типове хора като характер и външен вид; ✓ разказват за хората, с които общуват и отношенията с тях; ✓ задават и отговарят на въпроси по темата; ✓ участват в дискусии, свързани с темата. 	<p>Възвратни глаголи със <i>се</i> и <i>си</i></p>	<p>Лексика, свързана с темата</p>	<p>Отношението на българите към външния вид, ролята на чуждото мнение в живота им</p>	
	<p>15. Работа и образование. Търсене и намиране на работа</p> <p>Обучаемите могат да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ разказват за образованието и професионалния си опит; ✓ говорят за отношенията с колегите си; ✓ описват и сравняват различни работни места; ✓ описват идеалната работа за тях и очакванията си от нея; ✓ отговарят и задават въпроси по темата; ✓ участват в дискусии по темата. 	<p>Минало неопределено време (преговор) Минало предварително време</p>	<p>Лексика, свързана с темата</p>	<p>Отношения между колеги в България Предпочитани професии</p>	
	<p>16. Новини. Преса и телевизия</p> <p>Обучаемите могат да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ говорят за различен вид 	<p>Минало свършено време и минало предварително време</p>	<p>Лексика, свързана с темата</p>	<p>Предпочитани начини за информиране в България. Мястото и</p>	

	<p>информация - политически, икономически и културни събития, станали по различно време;</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ описват, сравняват и дават мнение за текущи събития; ✓ изразяват предпочитание или несъгласие с едни или други предавания; ✓ задават и отговарят на въпроси по темата; ✓ участват в дискусии, свързани с темата. 			ролята на телевизията и пресата	
	<p>17. Приятелски разговори</p> <p>Обучаемите могат да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ водят разговори с приятели на различни теми; ✓ разказват за отношенията си с приятелите; ✓ описват и сравняват различните си приятели; ✓ говорят за събития, планирани в миналото, но нереализирани; ✓ участват в дискусии, свързани с темата; ✓ задават и отговарят на въпроси по темата. 	Бъдеще време в миналото	Лексика, свързана с темата	Какво означава приятелство за българите и начини на общуване между приятели	
	<p>18. Ваканция и развлечения</p> <p>Обучаемите могат да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ говорят за реализирани и нереализирани ваканции и развлечения; ✓ разказват за мечтаната от тях почивка и условията, при които може да се реализира; ✓ задават и отговарят на въпроси, като използват условни структури; ✓ участват в дискусии по 	Условни структури ,свързани със сегашен, минал и бъдещ момент	Лексика, свързана с темата	Развлечения в малките и големите населени места в България	

темата.				
<p>19. Мечти и реалност</p> <p>Обучаемите могат да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ разказват за мечтите си и условията за реализирането им, както и за мечтите на техните близки и приятели; ✓ разказват за нереализираните си мечти в миналото и причините за това; ✓ задават и отговарят на въпроси, свързани с реалността и как биха я променили, ако мога; ✓ участват в дискусии, свързани с темата. 	Условни структури и условно наклонение (сравнение и обобщение)	Лексика, свързана с темата	За какво мечтаят българите, как се чувстват в страната си	
<p>20. История на България</p> <p>Обучаемите могат да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ разказват за най-важните моменти от българската история; ✓ разказват за историята на тяхната страна; ✓ описват и сравняват исторически събития; ✓ задават и отговарят на въпроси по темата; ✓ участват в дискусии по темата. 	Словообразуване при глаголите	Лексика, свързана с темата	Отношението на българите към историята им	

4. Специфични методи и форми за оценяване на постиженията

Много е важно да се създадат условия за изграждане на положителна нагласа у обучаемите към езика, както и силна мотивация за изучаването и използването му като начин за социокултурна интеграция. Всеки един напредък, макар и малък, трябва да бъде отбелязван и насърчаван от преподавателя. За част от обучаемите изучаването на български език е труден процес. Някои от възрастните лица, търсещи или получили международна закрила, никога не са учили чужд език, нямат навици и опит, както и стратегии за учене. Затова ролята на преподавателя е решаваща, той трябва да подкрепя и насърчава обучаемите през цялото време, да отбелязва непрекъснато постиженията им, да търси постоянна обратна връзка с тях.

Методите и формите на оценяване трябва да създават у обучаемите положителни преживявания, да ги стимулират към по-добри резултати, да ги карат да се чувстват по-уверени и спокойни, когато използват езика. Методите и формите за оценяване трябва да са такива, че да дават възможност на обучаемите да показват силните си страни, да повярват, че могат да се справят с езиковите и културните предизвикателства.

Оценяването е формално и неформално. Формалното оценяване се извършва под формата на тестове, които определят нивото на обучаемите. Тестовите са съобразени с преподавания материал и програмата. Неформалното оценяване са текущите резултати в процеса на обучението. Това включва работата в час, изпълнението на индивидуални задачи, участието в групови задачи, работа по двама. Неформалното оценяване се базира на отношението на обучаемите към цялостния процес на обучение, практикуването на езика с носители на езика и желанието за социокултурна интеграция.

4. Методически указания за прилагане на програмата

Обучението по български език и култура на възрастни лица, търсещи или получили международна закрила, следва комуникативния подход и включва много разнообразни дейности. Езиковото обучение е интегрирано със социокултурната информация. Целта е изграждане и разширяване на комуникативни умения и стратегии, които са различни за различните нива, както и получаване на достатъчно знания за културата на страната.

Учебните дейности се доближават максимално до реални житейски модели и ситуации, за да може обучаемите да виждат практическата полза от обучението и да се чувстват подготвени за реално общуване.

Темите се надграждат и разширяват постепенно и спираловидно, има възможност за затвърждаване на материала. Текстовете за четене и слушане са занимателни, интересни и представят живата реч. Те са с познавателна стойност, която съответства на интересите и потребностите на обучаемите. Граматиката се въвежда в определен контекст. Учебният материал е степенуван по трудност и в зависимост от възможностите на групата, преподавателят преценява каква част от урока да предаде. Много е важно преподаденият материал да е усвоен, което най-успешно се постига чрез различни интерактивни дейности. При преподаването се спазва принципът на интегрираното развитие на говорене, слушане, четене и писане, като акцентът е върху говоренето, особено при ниските нива А1 и А2.

Учебните дейности и задачи са много разнообразни по формат. Те трябва да са структурирани така, че да има време за самостоятелна работа и работа по групи. Самостоятелната работа е необходима, за да могат да осмислят материала, а чрез работата по групи или по двама могат реално да общуват. Много е важно да са мотивирани да използват езика извън учебната стая, да гледат филми, слушат новини, да практикуват при всеки удобен случай.

Преподавателят по български език и култура на възрастни лица, търсещи или получили международна закрила, трябва да е подготвен за този тип обучение, което е много специфично. Той трябва да се съобразява с различни фактори като раса, етнос, религия и непозната за него култура. Трябва да демонстрира толерантност, спокойствие и увереност, за да предаде същите качества на обучаемите. За тях учителят е модел, медиатор между тяхната и българската култура. Всеки един техен въпрос заслужава внимание и отговор. Някои от тези обучаеми имат специфични нужди и преподавателят трябва да адаптира материалите така, че да са максимално полезни за тях. Уроците трябва да се планират много добре и да се използват различни начини за преподаване, затвърждаване и осмисляне на информацията. Инструкциите, които дава преподавателят, трябва да са кратки, ясни, да използва опростен и разбираем език за ниските нива. Така се постига фокус и концентрация върху материала. За успешното обучение трябва да има силна връзка между програма, преподавател, обучаеми, учебни пособия и практика.

